Drama școlară în Transnistria

L. Vedernicova: «Las-să plece, cu forța nu vom ține pe nimeni...»

Discuții în jurul aplicării grafiei latine în școlile moldovenești din raionul Slobozia, precum și din alte raioane de est ale Moldovei, au fost destul de multe. În cele din urmă conducerea republicii-fantome a decis de a fi folosită grafia latină numai la dorința părinților. Au fost emise cu acest scop și o hotărîre a «sovietului suprem», și un decret al președintelui «PMR».

Trei ani, înfruntînd bariera psihologică o sumedenie de greutăți legate de lipsa de manuale, de cadre calificate, materiale didactice, copiii însușeau grafia latină, scriau și citeau. De succesele lor se bucurau pedagogii, părinții.

Însă, răsăritul soarelui pe ulița moldovenilor n-a fost de lungă durată. La direcția învățămîntului public din Transnistria s-au găsit «activiști» care au calificat grafia latină drept bombă explozivă, care, dacă nu se vor lua măsuri preventive, va distruge «limba moldovenească». Și s-au apucat s-o salveze. Șeful direcției Liubov Vedernicova a spus la conferința lucrătorilor învățămîntului public din Transnistria: «Cauza fiecărui din noi e de a salva limba moldovenească de la distrugere. Poziția noastră clară constă în faptul, că de azi înainte în instituțiile de învățămînt din Transnistria limba moldovenească se va studia numai în alfabetul chirilic... Limba română care se bazează pe grafia latină, ca să nu limităm posibilitățile absolvenților noștri în timpul intrării la instituțiile de învățămînt superior și mediu de specialitate din Moldova va fi studiată în școlile moldovenești doar facultativ. Aceasta e direcția noastră principială». Nu propunere, nu recomandație, ci dispoziție directă, care, după cum toți se pricep, nu se cere discutată».

Dar cum rămîne cu dorințele părinților, opinia elevilor? Ele de acum nu sînt luate în considerație. După spusele aceleeași și Vedernicova, moldovenii nu vor ca copiii lor să studieze în alfabetul latin, aceasta, chipurile, e capriciul colectivelor pedagogice. Chipurile ei au impus părinții să scrie cereri cum că doresc ca copiii lor să studieze obiectele în grafia latină.

Vreau s-o întreb pe stimata Liubov Nicolaevna: care «limbă moldovenească» trebuie salvată? Poate aceea, care în satele din stînga Nistrului demult e distrusă? Să găsești, de exemplu, în raionul Slobozia oameni care vorbesc curat moldovenește e destul de greu. Dar 42 procente din populația acestui raion o alcătuiesc moldovenii. Din cauza suprarusificării limbii materne oamenii aproape nu citesc cărți, ziare moldovenești. Despre aceasta destul de elocvent mărturisește următorul fapt: din 6100 de abonați la ziarul raional «Sloboziiskie vesti» numai 10 citesc varianta moldovenească. Rar cine citește aici și «Moldova Suverană», «Sfatul țării», «Literatura și arta», «Făclia» ce se editează la Chișinău. Cineva se străduie să explice reducerea numărului cititorilor prin faptul că ziarul se editează în grafia latină. În acest argument se conține un adevăr, însă, nu întreg adevărul. Ziarul raional «Noutăți sloboziene» apare în grafia chirilică dar rezultatul e același. Pricina e cu totul alta. Limba natală a moldovenilor de aici într-atît a sărăcit, că oamenii pur și simplu nu înțeleg despre ce scrie presa națională. E un fapt tragic, dar e fapt.

Să revenim, însă, la școală. Dacă e să reieșim din situația reală, reîntoarcerea la scrisul chirilic astăzi e imposibilă.

Pentru executarea acestei treceri, povestește Eva Petraru, locțiitorul șefului direcției raionale a învățămîntului public, în primul rînd e nevoie de manuale în grafia respectivă. Dar de ce dispunem noi? Din 11 școli moldovenești și ruso-moldovenești numai în trei e posibilă trecerea la grafia chirilică, dacă nu luăm în considerație că toate manualele sînt încă de la Papură Vodă și conținutul lor nu corespunde cerințelor zilei. La moment raionul are nevoie de circa 4 mii de manuale cu 155 de denumiri. Dar ce să facem cu acele în grafie latină, la procurarea cărora au fost cheltuite sume mari de bani? Plus la aceasta, în școlile moldovenești completamente lipsește asigurarea metodică: nu sînt planuri de studii, programe. Cum să lucrezi în asemenea situație învățătorul? Spre regret, la această întrebare nu putem răspunde nici noi, nici cei de la direcția republicană a învățămîntului public.

Între timp mulți slobozieni și-au dus copiii pe malul drept al Nistrului la rude și acolo ei continuă studiile. Și cît e de straniu, acest fapt rușinos deloc nu i-a intimidat pe «salvatorii» limbii moldovenești. Cînd în ajunul anului de studii L. Vedernicova a vizitat școala moldovenească nr. 1 din Slobozia și pedagogii cu durere în suflet se jeluiau că mulți părinți își iau copiii și-i dau în școlile din Basarabia, dumneaei, surîzînd, a răspuns: «Nu vă faceți inimă rea, lasă să plece, noi cu forța nu vom ține pe nimeni...»

La 1 septembrie, luînd cuvîntul la radioul transnistrean, ea cu o mîndrie accentuată spunea că republicii-fantome îi ajută cu manuale pentru școlile ruse Moscova și Sankt-Petersburg, pentru cele ucrainești — Odesa, iar cît privește școlile moldovenești n-a rostit nici un cuvînt, parcă ele nici n-ar exista.

Ce le așteaptă pe aceste școli nu e greu de imaginat. Făcîndu-și studiile în alfabetul chirilic, absolvenții lor nu vor putea intra în instituțiile de învățămînt superior din Moldova. Firește, pentru ei va fi închis drumul și în Ucraina, și în Rusia.

Cum vor proceda părinții?

Simion BELDIMAN
r-nul SLOBOZIA

P.S. Cînd se pagina acest număr de la Slobozia a sosit vestea că la școala moldovenească nr. 1 a avut loc adunarea părinților. La ea prin vot secret ei au confirmat încă o dată că cer numai grafia latină în școală. Să le ajute Domnul.